

РЕЦЕНЗИЯ

за докторска дисертация на тема „Управленски стил, социални условия на труд и
групова ефективност в организациите” на Теодора Милчева Лазарова – редовен

докторант към ИИНЧ БАН

от доц. д-р Лидия Василева – ИИНЧ БАН

Представеният от Теодора Лазарова дисертационен труд е посветен на управленския стил, социалните условия на труд и ефективността в организациите - актуална тема за ръководството на фирми и организации, в най-широк аспект – частни и държавни, с различен тип дейност. Управлението на човешките ресурси е проблем, който е от особено значение за успешна дейност на организации, фирми и предприятия в съвременната сложна икономическа ситуация в България и до голяма степен зависи от нивото компетентност на ръководителите. Темата за лидерските стилове е традиционна и сравнително добре разработена в социалната психология, както и в съвременната трудова и организационна психология. Но въпреки това, тя не е изгубила своето значение и става все по-актуална за нашето съвременно икономическо развитие.

Настоящата разработка е насочена конкретно към установяването на сложните взаимовръзки между лидерски стил, социалните условия на труд и ефективността в различни организации, представляващи финансовата и научната институция.

Дисертацията е представена в две части: теоретична и експериментална, въведение, изводи и обобщение на резултатите от изследването. Текстът е в обем от 189 страници, цитирани са общо 104 публикации на български и английски език.

Теоретичната обосновка на изследването в първата част на дисертацията е подробно разработена. Тя включва три основни теми: лидерски стилове при управлението на организациите, същност и параметри на условията на труд (физически, социални и организационни), екипна работа и групова ефективност. Всяка от тези теми е детайлно представена чрез основните класически и съвременни психологични теории и изследвания. Текстът е написан ясно и четивно, като е спазен академичният стил на изложение.

Във втората част от дисертацията ясно са очертани целта, както и конкретните задачи на емпиричното изследване. Целта е да се изследва взаимодействието между управленски стил на ръководителите, организацията на работата с персонала и

груповата ефективност в научна и финансова институции. Основните задачи на изследването могат да бъдат обобщени както следва:

- Да се изследват лидерските стилове, социалните условия на труд и груповата ефективност в два вида организации – научна и финансова.
- Да се изследва взаимозависимостта: между лидерски стилове и групова ефективност; лидерски стилове и параметрите на социалните условия на труд; както и между социалните условия на труд и груповата ефективност.
- Да се изследват разликите в оценката на управленски стил, социални условия на труд и групова ефективност между ръководители и подчинени в двата вида организации, както и разликите в оценките между изследваните организации като цяло.

В съответствие с целта и задачите на изследването са формулирани хипотезите – една генерална и 6 конкретни. Хипотезите са точно и ясно формулирани. В генералната хипотеза се допуска предположението, че между параметрите на социалните условия на труд, използваните лидерски стилове и тези на груповата ефективност ще има изявена зависимост, както и че ще се наблюдават съществени разлики между изследваните фактори във финансовата и научната организация.

Адекватно на целите на изследването са подбрани 5 отделни методики, които гарантират събирането на богати емпирични данни. Използвани са следните методики: 1) Ситуативен въпросник за изследване стила на ръководство-производствен, административен, иновативен, интегративен (Русинова, В. Василева, Л.); 2) Тест за оценка степента на насоченост на лидерския стил – към задачата или към хората (Русинова, В., Георгиева, С.); 3) Въпросник за анализ на работата и нейната организация (Русинова, В. и сътр.); 4) Въпросник за изследване на социалния климат на работното място – модификация на методиката на Инсел и Муус (Русинова, В. и сътр.); 5) Тест за измерване на групова ефективност (Русинова, Лазарова, 2011). Авторът на дисертацията участва в разработването на последния въпросник. Всички използвани методики имат висок коефициент на надеждност по Алфа на Кронбах.

Изследването е проведено в централа на банка и в научна организация. Извадката обхваща общо 200 изследвани лица, разпределени по групи според местоработата и работния статус – ръководители и служители. Всички изследвани

лица са с висше образование. При обособяването на групи според конкретната месторабота е представено кратко описание на финансовата институция и на научната организация, което ориентира читателя, а от друга страна тази информация е полезна и при интерпретацията на резултатите.

Резултатите от изследването са представени логично и последователно в 8 отделни параграфа: резултати от изследването на: лидерските стилове, социалните условия на труд, оценката на груповата ефективност; анализ на взаимозависимостта между: лидерските стилове и груповата ефективност, лидерски стилове и социални условия на труд, социални условия на труд и груповата ефективност. Изследвани са разликите в оценките на ръководители и подчинени по всички посочени параметри, както и разликите между научната и финансовата институция. Резултатите са представени нагледно в 40 таблици и 5 графики. Таблиците са много, последната таблица е излишна, тъй като разликата в оценките на груповата ефективност между финансовите служители и научните работници не е статистически значима. Представените графики би могло да бъдат представени така че да отразяват сравнението между резултатите по повече от изследваните параметри, в този вид те не са достатъчно информативни. В последния параграф се наблюдава известно повторение на интерпретациите при анализа на данните за финансовата и научната организация, които са изложени в предходните параграфи по отделно за двете организации.

В заключителната част на дисертационния труд е представено обобщение на резултатите в съответствие с целта, задачите и хипотезите на проведеното изследване и са формулирани основните изводи, както теоретични, така и приложни.

Авторефератът отразява адекватно и точно съдържанието на дисертацията. В него е дадена точна справка за основните приноси на дисертационния труд. Трябва да се подчертае, че формулираните от докторантката приноси са реални и доказани чрез проведеното емпирично изследване и съдържанието на дисертационния труд. Като особено ценни приноси се очертават:

1. Създаване на нов теоретико-емпиричен модел, в който се прави връзка между лидерски стил, социални условия на труд и груповата ефективност, въз основа на съществуващите в научната литература модели и на анализа на емпиричното изследване.

2. Доказване на връзката между управленски стил и социални условия на труд, като лидерският стил „насоченост към подчинените” влияе върху груповата сполтеноост, включеността и съгласуваността с ръководството.
3. Доказване на връзката между социалните условия на труд и груповата ефективност, както и между лидерския стил и груповата ефективност.

Докторантката Теодора Лазарова има две публикации, които са свързани с темата на дисертационния труд: „Анализ на социалните условия на труд” (2012), в сборник: Пета Национална школа за докторанти и млади изследователи, БАН, София (под печат) и „Групова ефективност в организациите” (2012) Пета Национална школа за докторанти и млади изследователи, БАН, София (под печат). Материалите по двете публикации са представени като научни доклади на конференцията на Петата школа за докторанти и млади изследователи на ИИНЧ – БАН.

В заключение, трябва да подчетрая, че авторката на настоящата дисертация е представила завършено и богато на данни изследване върху многостранните аспекти на сложните взаимовръзки между управленския стил, социалните условия на труд и груповата ефективност в две различни по дейност и цели организации. Получените резултати и анализи имат както теоретична стойност, така и подчертано ценна практическа приложимост, особено за подобряване на ефективността в работата на мениджърските екипи в организациите .

Предлагам представеният дисертационен труд да бъде приет от научното жури към ИИНЧ – БАН за присъждане на научната и образователна степен „доктор” на Теодора Милчева Лазарова.

17.01.2012г.

София

Рецензент: